Р.Ишмуҳамедов, М.Юлдашев

ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯДА ИННОВАЦИОН ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАР

таълим тизими ходимлари, методистлар, ўқитувчилар, тарбиячи ва мураббийлар учун ўқув қўлланма

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

А.АВЛОНИЙ НОМИДАГИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ХОДИМЛАРИНИ
ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ
МАРКАЗИЙ ИНСТИТУТИ

Равшан Ишмухамедов, Мақсуджон Юлдашев

ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯДА ИННОВАЦИОН ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАР

(таълим тизими ходимлари, методистлар, ўқитувчилар, тарбиячи ва мураббийлар учун ўқув қўлланма)

"NIHOL" nashriyoti

Тошкент – 2013

УДК: 372.862(075)
ББК 74.202.4
И 96

Р.Ишмуҳамедов, М.Юлдашев. Таълим ва тарбияда инновацион педагогик технологиялар (таълим тизими ходимлари, методистлар, ўқитувчилар, тарбиячи ва мураббийлар учун ўқув қўлланма) -Т.: 2013. -279 б.

УДК: 372.862(075)
ISBN 978-9943-23-075-0 **ББК 74.202.4**

Тақризчилар: Н.Рахмонкулова – педагогика фанлари доктори,
М.Мирсалиева – педагогика фанлари номзоди

Ушбу ўқув қўлланма педагогик тажрибадан ўтказилган «Директорнинг иш китоби» (2007), «Таълимда инновацион технологиялар» (2008) ва «Тарбияда инновацион технологиялар (2010)» китобларининг давоми бўлиб, унда таълим ва тарбия жараёнида қўлланиладиган инновацион технологияларнинг асосий моҳияти очиб берилган ҳамда ушбу китобларда ёритилган баъзи бир интерактив методлар ва педагогик технологиялар қайтадан кўриб чиқилиб, такомиллаштирилган ҳолатда баён этилган.

Ўқув қўлланмада инновацион педагогик технологияларнинг назарий ва амалий асослари, ҳозирги кунда таълим ва тарбия жараёнига қўйилаётган талаблар, инновацион ёндашувлар, инновацион таълим ва тарбия жараёнининг мазмуни, таълим муассасалари ҳамда ўқувчилар гуруҳларида ташкил этиладиган педагогик жараёнлар ва тарбиявий ишларнинг ўзига хос жиҳатлари таҳлил этилган. Унда махсус тренинглар ўтказиш услубиёти ҳамда таълим-тарбия технологиялари баён қилинган.

Ўқув қўлланма олий ва ўрта махсус касб-ҳунар таълими талабалари, умумий ўрта таълим муассасалари ўқувчилари ҳамда таълим-тарбия муассасаларининг ходимларини малакаларини ошириш институтлари ўқитувчиларига мўлжалланган бўлиб, ундан ушбу йўналишга қизиққан барча кишилар фойдаланишлари мумкин.

© **«Nihol» нашриёти**, 2013 йил

Таълимни тарбиядан, тарбияни эса, таълимдан ажратиб бўлмайди – бу шарқона қараш, шарқона ҳаёт фалсафаси. Ана шу оддий талабдан келиб чиққан ҳолда, фарзандларимизни мустақил ва кенг фикрлаш қобилиятига эга бўлган, онгли яшайдиган комил инсонлар этиб вояга етказиш – таълим-тарбия соҳасининг асосий мақсади ва вазифаси бўлиши лозим.

Ислом Каримов

Кириш

Ўзбекистонда ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларида амалга оширилаётган ислоҳотларнинг мақсади инсон ва унинг манфаатлари, унинг хавфсизлиги ва фаровонлигини таъминлаш ҳамда баркамол авлодни вояга етказишга қаратилгандир. Ўзбекистон давлат мустақиллигини қўлга киритгандан кейинги қисқа вақт ичида босиб ўтган тараккиёт йўли асрларга арзигулик мазмун ва моҳият касб этмоқда.

Маълумки, тараққиётни ҳаракатга келтиришда ва турмушда рўй бераётган жараёнларга ўз таъсирини ўтказишда жамият ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, маданий-маънавий янгиланишининг муҳим субъекти бўлган ёшларни баркамол шахс қилиб тарбиялаш муҳим масаласи аҳамиятга эга.

Ҳар бир жамиятнинг келажаги унинг ажралмас қисми ва ҳаётий зарурати бўлган таълим тизимининг қай даражада ривожланганлиги билан белгиланади. Бугунги кунда мустакил тараккиёт йўлидан бораётган мамлакатимизнинг узлуксиз таълим тизимини ислоҳ қилиш ва такомиллаштириш, янги сифат босқичига кўтариш, унга илғор педагогик ва ахборот технологияларини жорий қилиш ҳамда таълим самарадорлигини ошириш давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Ўзбекистон Республикасида «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»нинг қабул қилиниши билан узлуксиз таълим тизими орқали замонавий кадрлар тайёрлашнинг асоси яратилди.

Маълумки, узлуксизлик ва узвийлик таълим тизимида ортикча такрорийликка чек қўйиб, аввало, жамиятнинг маънавий ва интеллектуал салоҳиятини кенгайтиради, қолаверса, давлатнинг ижтимоий ва илмий – техник тараққиётини такомиллаштириш омили сифатида ишлаб чиқаришнинг барқарор ривожланишини таъминлайди. Инновацион педагогик технологияларнинг ривожланиши ва уларнинг ўқув-тарбия жараёнига кириб келиши, шунингдек, ахборот технологияларининг тез алмашинуви ва такомиллашуви жараёнида ҳар бир педагог-ўкитувчи ўз касбий тайёргарлигини, педагогик маҳоратини ривожлантириб боришини талаб этади.

Узлуксиз таълим чуқур, ҳар тарафлама асосли таълим-тарбия бериш, мутахассис кадрлар тайёрлашнинг турли шакл, услуб, восита, усул ва йўналишларининг мукаммал уйғунлигидан иборатдир. Узлуксиз таълим сифатини турли компонентлар ўртасидаги ўзаро алоқадорлик, муайян услублар ва усулларни таълим жараёнига оқилона татбиқ этилишини таъминлайди.

Таълимнинг барча босқичларига оид умумий педагогик ва дидактик талаб ўқувчининг дастурий билим, тасаввур ва кўникмалари асосида ***мустақил ишлаш*** самарадорлигини такомиллаштириш, илмий фикрлашга, ўқув фанига қизиқишини кучайтириш, касбий билимларини чуқурлаштириш, назарий ва амалий машғулот мобайнида уларнинг фаоллигини оширишдан иборатдир. Жаҳон педагогик тажрибаси, замонавий педагогик технологияларнинг ўқувчиларни фанларга қизиқтиришга, уларнинг мустақил ишлашда фаолликларини оширишга имконияти чексиз эканлигини тасдикламоқда.

Таълимнинг бугунги **вазифаси** ўқувчиларни кун сайин такомиллашиб бораётган ахборот-таълим муҳити шароитида **мустақил равишда фаолият кўрсата олишга, ахборот оқимидан оқилона фойдаланишга ўргатишдан** иборатдир. ««Бунинг учун, уларга узлуксиз равишда *мустақил ишлаш имконияти ва шароитини яратиб бериш* зарур.

Ўзбекистон Республикаси демократик, ҳуқуқий ва фуқаролик жамиятини қуриш йўлидан бораётган бир пайтда таълим соҳасида амалга оширилаётган ислоҳотларнинг бош максади ва ҳаракатга келтирувчи кучи ҳар томонлама ривожланган баркамол инсонни тарбиялашдан иборатдир.

Мамлакатимиз ривожланишининг муҳим шарти замонавий иктисодиёт, фан, маданият, техника, технология ривожи асосида кадрлар тайёрлашнинг такомиллашган тизимининг амал қилишига эришишдир.

Республикада «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»ни амалга ошириш узлуксиз таълим тизимининг тузилмаси ва мазмунини замонавий фан ютуқлари ва ижтимоий тажрибага таянган ҳолда туб ислоҳотларни амалга оширишни кўзда тутади. Бунинг учун, аввало, таълим тизимининг барча шакллардаги муассасаларида таълим жараёнини илғор, илмий-услубий жиҳатдан асосланган янги ва замонавий услубиёт билан таъминлаш лозим. Ёш авлодга таълим-тарбия беришнинг максади, вазифалари, мазмуни, услубий талабларига кўра фан, техника ва илғор технология ютуқларидан унумли фойдаланиш бугунги таълим тизими олдида турган долзарб муаммолардан бири ҳисобланади.

Таълим муассасаси ўсиб келаётган шахсни ўқитиш жараёнида уларга таълим олиш шароитларини яратади. Ўқувчиларнинг билимга бўлган эҳтиёжлари ва қобилиятларини шакллантириш ҳамда ривожлантиришнинг йўналтирилган бўлиши ўқитувчи масъулиятини янада оширади.

Таълимнинг самарадорлигини ошириш, шахснинг таълим марказида бўлишини ва ёшларнинг мустақил билим олишларини таъминлаш учун таълим муассасаларига яхши тайёргарлик кўрган ва ўз соҳасидаги билимларни мустаҳкам эгаллашдан ташқари замонавий педагогик технологияларни ва интерфаол услубларни биладиган, улардан ўқув ва тарбиявий машғулотларни ташкил этишда фойдаланиш қоидаларини биладиган ўқитувчилар керак. Бунинг учун барча фан ўқитувчиларини педагогик ва ахборот технологиялар, интерфаол услублар билан қуроллантириш ҳамда олган билимларини ўқув-тарбиявий машғулотларда қўллаш малакаларини узлуксиз ошириб бориш лозим.

Юқоридаги фикр-мулоҳазаларни ўзида жамлаган ушбу ўқув қўлланмада келтирилган амалий тавсияларнинг ўзига хос хусусияти